

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Megyedőre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Megyedőre	5 "
Védőre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Megyedőre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és keddnap utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 2

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Éves ár 6 kor.

NAGYVÁRAD, május 15.

A mai élet s a régi jó idők.

(V. I.) Azt minden józanul gondolkodó ember látja, hogy a társadalmi nagyozás tetőpontjára jutottunk s hogy innen egyszer előbb vagy utóbb — le kell szállanunk. A társadalomnak kell összefogózkodni, hogy a régi, magyaros élethez visszatérjünk.

Hajdan, abban az időben a modorképzés nem volt mesterség, mindenki az egyszerűség, a természetesség hangján viselte nyelvén azt, a mit szíve dobogott. Ma az irodalomban, a sajtóban, az ünnepnap és hétköznapi társaságokban a modern ember a nyegleség olyan kvalifikálhatatlan kifejezését használja, hogy ha őseink feltámadnának, szégyenükben visszabujnának sirjaikba. Ma a frivolság a burkolt szemtelenség — szellemesség. S aki nem ilyen, az járatlan, bárdolatlan vagy buta. A ki meg nem pezsögös vacsorákon kezd, a ki a kaszányai stylust mellőzi, a kinek a mérlege nem minuszokat tüntet fel, azt mellőzik, hiszen elmaradt a világtól, — nem modern ember.

Az utcákon a bonnek olyan szellemenben nevelik már az emberi palántákat, hogy a legjobb iskola sem képes azt kiölni belőle. De minek is az! — hiszen az a modern nevelés.

A sajtó? Tisztelet az egynehány kivételnek — ollóz a dohányzók részére készült eseményekből s néha eredetiben, néha higitva föltalálja a nem dohányzóknak. S ez a szellem tetszik, ennek a lapnak van jövője, mert ötlete, élelmes, okos emberek szerkesztik, a kik a közönség izlésének dolgoznak. A közönség izlése — milyen hatalmas dokumentum! Hiszen Vas Gereben is a közönség izlése szerint írt, s hova lett az az egyszerű kellem, az a cikornyátlan stylus.

Ma izgató szenzáció kell, különben puszkaport a lap alá. Beteg a hírlapirodalom. Kokett nők lelki világából, blazirt férfiak viselkedéséből kell anyagot venni, pszichológiát tanulni. És a sajtónak még romlatlan organumait vigasztalja az a tudat, hogy egyszer megromlik a gyomra az olvasóknak a sok szenzációs új csemegétől s visszatér régi kedvencéhez, a komoly, cikornyátlan lapokhoz.

A társadalmi életben pedig olyan nehéz egyszerű embernek lenni. Fényezés a divat, bizalmatlanok vagyunk a barátok iránt, földig hajolva emelünk kalapot, mi közben azt mondjuk: az ördög hordjon el, nem ülünk le egy asztalhoz Pállal, mert annak egyszerűbb az öltözéke, mint a mienk s mindez azért, mert olyan nehéz egyszerű embernek lenni, pedig dühöng a nagy — — demokratság mindenfelé.

Pedig hej, régen is voltak urak, de

még milyen urak! — akik tájékipával ültek le a vizitszobában s a hazuról fölpakolt elemózsiától csillapították éhüket utazás közben. Akkor is volt pedig elegáncia, még pedig eredeti elegáncia, nem pedig tökéletes majmolás, mint ma. Az öltözék is fess volt. Testhez tapadó zsinóros öltönyök, magyarkák zsebei duzzadt erszényeket hordozták, ma fényes cilinderű monoklis urak császár kabátjai folios (vagy a nélküli) vasalt nadrágot takarnak. Duzzadt erszény helyett zálogházi czédulákat, kifizetellen számlákat hordanak.

Egy ilyen cikk keretében nem lehet mindenre kiterjeszkedni. De ebből is látni lehet, hogy ezen változtatni kell. Vissza kell térni a régi jó időkhez szokásban, divatban, erkölcsökben és stylusban.

Ott kell kezdeni a gyermekszobákban. Az édes anyák nyesegezzék le a vadburjánokat, az anyai szeretet nyujtson védelmet az ellen, a mi a romlásra vezethet. Es folytatni kell az iskolákban. Az ismeretek mellett be kell oda varázsolni a régi idöket, a régi szokásokat. Modern erkölcsi tárgyak helyett a régi életből példákat, vallást kell tanítani. És végül a társadalom tetőzze ezt be.

Nap-nap után alakulnak különböző egyesületek különböző czégek alatt, nemes és nem nemes czélokot szolgálva. Létesüljön egy újabb egyesület, amely

hanem gyógyítását megfelelő milióban kell kezdeni. Csak előleges és teljesen alanyi kezelés után kell őket a nagyobb fényre, a természetföltöttire vezetni.

A mai kornak nincs érzéke a metafizika iránt. Nem helyezkedik ugyan a merev tagadás alapjára, de mindenben az ignoramus elvére hivatkozik, ami rajta kívül esik. Ez az ugynevezett immanens irány annyira meghódította a lelkeket, hogy nem lelkesülnek senkiért, ki nem ilyen alapon akar szóba állani velük. Ezért tud oly nagy hatást elérni regényeivel Tolstoj, Sienkiewicz és sokan mások, ezért hallgat az emberek nagy tömege a modern apologetákra tekintet nélkül arra, hogy hívők, vagy hitetlenek, katolikusok, vagy protestánsok, Prohászkanak, vagy Harnacknak hívják, mert lélekelemző módszerük szívükbe markol.

Mint a természettudományok terén a legújabb módszer a kutatásra a szinképelemzés, úgy mondhatnánk, hogy a hitvédelemnek ma legkapósabb módszere a lélekelemzés. Aki azt akarja, hogy a mai ember meghallgassa, ha apologetizál, az ne zárkózzék el a módszer elől, hanem nyuljon bele hallgatósága szívébe. Mi-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Dalok.

I.

Megláttam. Megtetszett. És megszerettem.
S örök hűséget esküvék neki.
Pedig szegény vala szegény magammal,
Nem voltak ezreim s nem ezrei.

Két szívünk volt. Ezek dobbantak össze.
Ez az egész, mit adtam s adhatott.
S ég tudja mégis két oly gazdag embert
Nem ismerék, mint ő — meg én vagyok.

II.

Nézd azt az örült összevisszaságot;
Eszeveszett hadát az embereknek . . .
Hogy küzd, hogy fárad, hogy gyilkolja egymást . . .
Valami nagy, valami szent kincset keresnek.

Nézd, nézd s nevsz! Jajgatásukon által
Eol hárfakként zengjen kacagásunk.
Hisz azt a kincset, melyet ők keresnek
Mi egymás keblén régen megtaláltuk . . .

Siliga Ferencz.

A hitvédelemről.*

Írta: Mellau István.

Miért nem ért meg bennünket korunk? Mert nem tudunk a nyelvén beszélni. S ezt miért nem tudjuk? Mert nem tanultuk korunkat a hitvédelem szempontjából ismerni s nézőpontjából szólani hozzá.

Furcsa jelenség, hogy felvilágosultsággal kérkedő századunkban az értelmi bizonyítékok ereje határtalan. Ma a szívekhez kell szólani, csak úgy juthatunk a modern ember eszéhez, s ragadhatjuk meg az egész embert. Tanulnunk kell tehát ennek módját, ha a kinyilatkoztatás régi igazságairól új formában akarunk beszélni. Nevezzék ezt modernizálásnak, vagy bárminek, ez irány célja nem az, hogy feladja a kereszténység igazait, hanem épen az, hogy bevigye azokat a modern ember szívében át értelmébe, egyéniségbe, egész életébe.

A modern ember olyan, mint szembeteg, akit nem szabad mindjárt világosságra vezetni,

* Gondolatok Zubriczky dr Régi és új utak művének olvasása után.

Az általános megelegedés m. tisztelt vevőink részéről azon kellemes helyzetbe juttatott, hogy raktárunkat megnagyobbítva a nyári-divat minden különlegességeivel felszerelhesük. **Óriási választék grenadin, pouplin, delin, zerifek, ruha vásznak, szepességi vászon árukban napernyők, szőnyegekben és Kosmanosi mosó árukban.**
A villanyos vasut megálló helye a vasut és Kolozsvari-utca 1268. felől. Telefon: 615.

Kenyeres és Engländer

divatáruhaza

Szent László-tér 1.

Vasutasok szállítói.

szakítson a mai kor hőbortjaival, száműzve mindazt, a mi majmolás s tűzre ki céljával a régi jó idők visszavarázsolását. Papok, tanítók, katonatisztek, bankárok, ügyvédek, orvosok, kérges tenyerű iparosok, kereskedők, napidíjasok, akik egy-egy városban éltek, nyujtsatok egymásnak kezet, varázsoljátok vissza a régi jó idöket.

Ez lesz az igazi tulipán-demokrácia. Először kicsiny lesz a tábor, de aztán lassacskán lehullnak az álarcok, a miket a modernség jelszava kényszerített felleteni. Ezer és ezer ember hordja kényszerűségből ezt az álarcot mert hiszen — ma olyan nehéz egyszerű embernek lenni.

Az igazságügyi államtitkár. Az igazságügyminiszter előterjesztésére a király dr *Imling* Konrad budapesti ítélőtáblai tanácselnököt az igazságügyi miniszteriumhoz államtitkárrá nevezte ki.

A helyzet.

A politikai helyzetnek tegnap két nevezetes mozzanata volt. Egyik a minisztertanács, amelyen *Wekerle* a kabinet munkaprogramját ismertette, a másik a hat pótválasztás, amelyet alább mérlegelünk. Ugyancsak tegnap mutatkozott be a bécsi Reischrathban Hohenlohe, aki az általános választói jog mellett beszélt s a Magyarországgal kötendő béke szükséges voltát hangoztatta, osztrák sajtó szerint mégis. Részletes tudósításunk a következő:

A minisztertanács.

Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter lakásán, mint előre jeleztük, tegnap délután minisztertanács volt, amelyen *Wekerle* miniszterelnök a már vázolt irányban jelentést tett, beszámolva az audienciáról s az osztrák és a

közös miniszterekkel folytatott tanácskozás eredményéről. A *Wedel* gróf német nagykövettel folytatott tanácskozásról is referált a miniszterelnök, aki itt hír szerint nagyon érdekes nyilatkozatot tett.

Majd bemutatta a trónbeszédet végleges szövegében, úgy ahogy a király az országgyűlés megnyitáskor Budán elfogja mondani. A minisztertanács ezek után behatóan tárgyalta a magyar-osztrák gazdasági kiegyezés kérdését. A miniszterelnök aztán rátért a kormány legközelebb követendő munkaprogramjának ismertetésére. Mihelyt a Ház a formalitásokon tulesik, a kormány azonnal hozzálát a munkatervezett keresztülviteléhez.

Gyors egymásutánban fogja tárgyalni a képviselőház az indemnítást, majd az ujonczjavaslatot, a külföldi kereskedelmi szerződéseket, a magyar-horvát pénzügyi kiegyezést, az 1905—6-ik évi költségvetést, azután megválasztja a delegátusokat, valamint a kvótabizottság tagjait. Mindezt úgy, hogy a delegációba a választások már június 12-ére megtörténjenek, ugyszintén a kvótaküldöttség is már június elején megkezdhesse a működését.

Hohenlohe székfoglalója.

Hohenlohe herczeg, osztrák miniszterelnök tegnap mutatkozott be a Reichsrathban. A bukása felől terjesztett riasztó hírek tehát nem feleltek meg a valóságnak. Hohenlohe az ülés megnyitása után azonnal a kormány programját vázolta. Az általános szavazati jog hívének vallotta magát. Az általános szavazati jog, ugymond, hivatva van biztosítani az osztrák birodalmi békét. Pontos kitérést tett aztán a magyar viszonyokat illetőleg.

Ausztriának, mondotta, a mai magyarországi alakulásokat nem rossz akarattal kell fogadni, ellenkezőleg örömmel. Hiszen ezek az állapotok létrehozták Magyarországon a régóta nélkülözött békét, helyreállították a törvényes rendet.

Az idáig szép nyilatkozat azután sajnálatosan el, osványosodott annál a passzusnál, ahol a kormányelnök az osztrák kiegyezés szempontjából kezdte bírálgatni a magyar politikai helyzetet.

Kossuth egészségi állapota.

Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter állapotában a javulás rohamosan halad előre, de orvosa tanácsára kénytelen lesz a hét végéig a szobát őrizni. A politikai tanácskozásokban állandóan részt vesz, így a függetlenségi párt első pártkonferenciáján, amely szombaton fog lefolyni, szintén ő elnököl.

A mult árnyai

Kubinyi Géza Darányi Ignác földművelésügyi miniszter az alsócsallóközi ármentesítő társulatnál viselt miniszteri biztos állásától fölmentette s egyuttal visszaadta a társulatnak a maga régi autonomiáját, ami a miniszteri biztos kinevezését ezentul természetesen fölöslegessé teszi. *Kubinyi*ban egyik erőszakos, ellenszenves alakja tűnik el a régi gárdának a politika szinteréről. Így suhannak el most lassan egymásután a bűnös mult árnyai.

Kaosa a közös pártklubhoz.

Az a kövér kacs, amely alig huszonnégy órája röpült föl, még mindig hápogja a kószahirt az alkotmánypárt azon ismeretes, állítólagos tervéről, hogy a pártok közös klubba egyesüljenek, amely a vezérbizottságot fölöslegessé tenné. Most azt írják erről az abszurd verzióról, hogy a politikusok barátságtalanul fogadják. De hiszen ez csak természetes. A függetlenségi párt, ujságolják tovább a hírkövácscok, azt mondja szerintük, hogy ez az alakulás a párt kijátszása volna.

Mindez persze csak olyan beszéd, amilyen étel a pattogatott kukoricza. Csakhogy éppen legyen mit rágni. A közös pártkör eszméje halva született. De hiszen nem is igaz.

Installáció.

Osztrólczy besztercebányai főispán tegnapelőtt éjjel érkezett Besztercebányára. Nagy

helyt enélkül kezd valaki természetfölötti dolgokról beszélni, azonnal sarkon fordulnak s unottan távoznak. Az ember lelkére kell alapozni s annak szükségleteiből kell kiindulni, hogy a hallgatóság képes legyen s lelke szükségleteinél fogva kényszerüljön is önmagából kilépni, hogy ne csak azt fogadja el, amit érez, lát, tapasztal.

Szebb példát a lélektani módszer alkalmazására keresve sem lehetne találni, mint *Prohászka* dr püspök diadalmas világnézetét. Érvényesíti e módszer minden előnyét anélkül, hogy a hagyományos metafizikai és történetbölcseleti módszert kicsinyelné, vagy elítélné. Azon nagy tetszés ellenszenv egymással ellenkező érzelmei mellett, melylyel művét fogadták, azért jutott mégis oly nagy olvasottságra, hogy azok is mohón kaptak utána, kik az eddig alkalmazott módszer mellett siketek maradtak, — mert a modern ember lelkéből beszél. Mennyi lelki épülést szerzett továbbá szent Bernát és az *Imitatio Christi* szerzője, kik már a középkorban a lélektani módszer alkalmazóinak tekintendők?!

A hitvédelemnek ugyan megvan sajátos módszere és célja, de a régi és új apologetika e cél szemmel tartása mellett is más és

más oldalát domborítja ki jobban a hitvédelem módszerének. Így a régi és új apologetika is megegyezik abban, hogy a hitvédelem célja, az embert természetfölötti hitre vezetni, a hitvédelem módszerét pedig a hit tényének elemei határozzák meg. Mivel pedig a természetfölöttiben való hitünk tényénél értelmünk, akaratunk és Isten kegyelme működik közre, azért a hitvédelemnek a természetfölöttiben való hit fölkelésére és mind a három tényezőt jól kell használnia az emberben. Azaz meg kell világítani értelmét, akaratát megpuhítani s a kegyelem befogadására hangulatot támasztani.

A modern ember helyesel, vagy bambán bámul, legtöbbször pedig közönyösen vállat von, de hitre, cselekvésre nem indul, ha mindjárt metafizikáról beszélünk neki s értelmét a természetfölöttinek külső ténybeli bizonyítékai-val, a jövendölésekkel és csodatételekkel akarjuk meggyőzni. Illetetlenül hagyja a modern embert, ha nem vele foglalkozunk először, ha nem szükségleteiből, vagy megelégedéséből, örömeiből, vagy bánatából indulunk ki. Az akarat várát kell tehát előbb megvívunk s az könnyen kaput nyit a lélekbe még a természetfölöttinek is, ha abban talál bajaira orvosságot, örömeire pedig táplálékot.

Az új apologetika továbbá a természetfölöttinek belső nyilvánulásáról, a kegyelemre akarja a figyelmet fordítani. A kereszténységnek belső átéléséből akar érvet szolgáltatni természetfölötti volta mellett. Annak kimutatása által, mennyire lehetetlen az ember önmagától s mire képes Isten kegyelmével, rá akarja vezetni az embert annak elfogadására, hogy az emberi természetnek szüksége van a természetfölöttire, mert enélkül bántó ürességet érez magában.

Csak ezután szabad a régi apologetika legfőbb érvét, a természetfölöttinek külső bizonyítékát, a jövendölést és csodát felhasználni a kereszténységnek természetfölötti volta mellett. A természetfölöttinek szükség szerű érzete mellett lesz fogékony a modern ember azon fejtegetések iránt, melyek a csoda és jövendölés ellen felhozott ellenvetéseket eloszlatják s a kereszténység természetfölötti hitének elfogadására vezetni s átélésében kalauzolni akarják.

A természetfölötti hit és hitvédelem e három elemének azonban egyensúlyban kell lenni. Az új apologetika szemére hányja a régi, nek a tulságos intellectualizmus egyoldalúságát, öneki pedig vigyázni kell, hogy a tulságos voluntarizmus ingoványára ne jusson.

Az akarat ugyanis könnyen megmarad a

Ocassió Május 1-től 18-ig. Szőnyeg áruházamban

tetemesen leszállított árak mellett kerülnek eladásra.

Mindennemű futó, ebédli, és salon szőnyegek, csipke, selyem, gyapju, plüsch függönyök, asztal és ágyterítők,

Torontáli függönyök és terítőkben, utazó és kocsitakarókban.

legnagyobb választék.

Línoleum és bőrvásznak

CZILLÉR IMRE

Nagyáruháza, Olaszi Fő-utca.

110k üzlet Szent László-tér

Távbeszélő 232.

lelkesezéssel fogadták. A várost kivilágították. Tegnap délelőtt 10 órakor díszközgyűlést tartottak, amelyen installáltak.

Pótválasztások.

A nagy választási koncert néhány utózenéje tegnap hangzott el, amikor összesen hat kerületben volt pótválasztás. A kerületek közül öt torontálmegyei. Ezek már a kampány első napján, április 29-én választottak. A hatodik kerület Szegszárd, ahol az idei választási harc egyik legérdekesebb küzdelme folyt le. Mindössze egy szavazaton mult ugyanis, hogy Boda Vilmos, a régi képviselőt meg nem választották. A tegnapi választások közül esti 10 óráig három kerületből kaptunk mindössze végleges eredményt. — Orvendetesen konstatáljuk belőle a nemzetiségi jelöltek bukását. Ezen a réven került be a Házba újból — Tallián Béla, ezuttal pártonkívüli programmal.

A választási küzdelemről tudósításunk a következő:

Bégaszentgyörgy: A pótválasztás Papp Géza (pk.) a kerület volt szabadelpvűpárti képviselője és Kardos Samu (i.) között folyik. A mérkőzés heves. Délután 4 órakor a szavazatok állása: Papp 783, Kardos 697. A választás kimenetele még bizonytalan.

Csáková: A harcot Brebán György (nz.) és Dobroszláv Péter (f.) vívták meg. A pótválasztásból kimaradt Dániel Tibor báró (a.) pártja Dobronlávot támogatta, aki szótöbbséggel győzött. (Az alkotmánypárttól elhódítva.)

Nagykomlós: A pótválasztás Várnay Emil (f.) és Hadzsi Koszta (nz.) között folyt le. Az első választáson kisebbségben maradt Huszár László (a.) pártja a függetlenségi jelöltre szavazott s így szótöbbséggel Várnay Emil győzött. (A szabadelpvűpárttól elhódítva.)

Párdány: A pótválasztás jelöltjei Kiszely Kálmán (f.) és Dániel Pál (a.) Délután 4 óráig leadtak Dániel Pálra 925, Kiszely Kálmánra 828 szavazatot. A mérkőzés rendkívül izgalmas. Dániel már eddig is jóval több szavazatot kapott, mint az első választáson. Ullics kibukott szerb nemzetiségi párthívei Dánielt támogatják.

Törökkanizsa: A választás Tallián Béla (pk.) és Illics Branko (nz.) közt folyt le és

természetfölöttinek elfogadásánál, míg bajaira gyógyulást, örömeinek pedig szabad folyást talál, de vajmi hamar csügged ezeknek fogatkozásával.

S itt még a kegyelmi átélés hatásai sem mindig segítik az embert. Tudjuk ugyanis, hogy Isten néha a legnagyobb kegyelem hatását sem engedi érezni s a legnagyobb szentek néha évekig küzdöttek a lelki szárazsággal. Mit várhatunk ilyenkor a modern embertől, ha a természetfölöttiekben való hitét hajlékony akaratára s a kegyelmi élet hatásaira építjük?!

Nem szabad tehát a régi apologetikai intellektualisztikus irányával teljesen szakítani. Az akarat előkészítésének csak alapvetésnek kell lennie a természetfölöttinek, mint az értelmi tevékenység eredményének elfogadására. Csak akkor kell már beszélni a természetfölötti igazságoknak külső bizonyítékairól, a jóvendőlésről és csodáról, ha az ember szükségleteinek és a kegyelmi átélés hatásainak ismertetése által rájött a természetfölöttinek szükségességére s boldogító voltára. De akkor nem is szabad ezzel megelégedni, meg kell adni az értelemnek erősségeit bizonyítékaiban.

Csak így menthetjük meg a mai kor emberét természetfölötti hitében való hajótöréstől. Míg valaki értelmében nem talál erősséget, hanem csak a kegyelem működésétől, vagy akarata megnyugvásától várja a hatást, könnyen csalódásra juthat, ha ez a hatás késik, vagy nem óhajtsa szerint jelentkezni.

Tallián győzelmével végződött. A kerületet ugyancsak Tallián eddig szabadelpvű programmal képviselte.

Szegszárd: Az első választáson Boda Vilmos (f.) a kerület régi képviselője 1111, Szabó Károly (f.) alsónyékli protestáns lelképásztor 1108, a szociáldemokrata jelölt 3 szavazatot kapott. A pótválasztás napján a pártok rendben vonultak föl a szavazáshoz, a melyet a Szabó-párt kezdett meg. A rendet 100 lovas, 100 gyalogos katona és 32 csendőr tartja fenn. Délután 4 órakor a szavazatok állása: Szabó 484, Boda 429. A választás előreláthatólag sokáig elhúzódik, kimenetele bizonytalan.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Máj. 19. Száznapos ünnepély a hadapródiskolában

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy *egy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjen.

Változások hadapródiskolánkban.

Hadapródiskolánk tiszti és tanári karában a honvéd nevelő és képzőintézetek szervezeti szabályainak megfelelően a folyó tanév végével több változás lesz.

Igy, mint sajnálattal értesülünk, az intézet jelenlegi kitűnő parancsnoka *Mayor Miklós* ezredes is — magas rangjára való tekintettel — csapatszolgálatra osztatik be s a hadapródiskola parancsnokságát június hó 15-én nemes *Kamenszky Rezső* őrnagynak, Ludovika akadémia tanárnak adja át.

Mayor ezredes e parancsnoki változást tegnap iskola napi parancsban tudatta az intézet tanáraival és növendékeivel.

Parancsában lelkesen emlékezik meg az intézet multjáról s fenkölt gondolkozásáról, királyhűségre alapított igaz hazafiasságról tanuszkodó magasztos szavakat intéz az intézet tanáraihoz növendékeihez, kik elé az intézet dicső jelszavát: »Istennel a királyért és hazáért« állítja a jövőben is követendő példaul.

Amilyen örömmel adunk hirt egy ily hazafias, nemes gondolkozásu s igaz magyar érzésű parancsnokról, annyira fájlaljuk, hogy e mintaszerű parancsnokot katonai hivatása elszólitja képességeinek legszebb teréről, a honvéd tiszt-képzés vezetéséről.

Nagy azonban a reményünk, hogy Mayor ezredes véglegesen nem távozik városunkból — melynek igen sok polgárához egy évtizednél több időn át benső barátság és szeretet fűzte — hanem magas rangjának megfelelően rövidesen ismét városunkban üdvözölhetjük.

Vele együtt távoznak a hadapródiskolából:

Parsche Gyula százados, ki a törzstiszti tanfolyamba, — *Burza* Károly vezérkari százados, ki a honvédelmi miniszteriumba, s dr *Fenyő* Armin ezredorvos, ki csapatszolgálatra osztatik be.

Helyettük: *Mayor* Ödön, 13. honvéd gyalogezredbeli százados, *Reichard* József vezérkari százados és dr *Halász* Géza 4. honvéd gyalogezredbeli ezredbeli ezredorvos helyeztetik át a hadapródiskolába.

* **Keresztjárom napok.** A jövő hét három első napján tartják meg a kath. templomokban a keresztjárom ájtatosságokat és a körmeneteket. Hétfőn, május 21-én a *székesegyház*ból indul ki a körmenet s a Schlauch-tér elején levő burkolási munkálatok miatt az Erzsébet-leányárvaház mellett levő kis utcán és Lukács György-utca jobb oldalán át jön ki a Fő-utczára s az *olaszi i plebánia*-templomba vonul, ahol ünnepélyes szent mise és szent beszéd lesz. A körmenet az előbbi utvonalon megy vissza a székesegyházba. Kedden az *olaszi i plebánia*-templomból a *premontréi*-rend templomába, szerdán a *Szent László*-templomból a *kapuczinus-zárda* templomába vonul a körmenet.

* **Főigazgatói látogatás.** *Nátafalussy* Kornél királyi tanácsos, tankerületi főigazgató hétfőn fejezte öt napig tartó látogatását a belényesi görög katolikus főgimnáziumnál. A főigazgató a látogatás folyamán örömmel tapasztalta a románajku tanulóifjúság haladását a magyarosodás terén.

* **Esperesi gyűlés.** A nagy-várad-központi kerület papsága tegnap tartotta tavaszi gyűlését *Nagy-Várad-Olasziban*. A kerületi tagok az új templomban elvégezték husvéti gyónásukat, szent misét hallgattak, majd a plebánián jöttek össze, hol — esperes nem lévén — a kerületi jegyző *Riechter* Jenő palotai plebános vezetése alatt megtartották a gyűlést, melyen részt vettek *Gabriely* Lajos, *Lopuszny* Gyula, dr *Vucskics* Gyula, *Hamernyit* Sándor, P. *Kledorfer* Lambert, *Halász* Gyula, *Mellau* István, *Besser* Hugó, *Széles* Elek, dr *Knecht* János. A gyűlés a részvét meleg hangján parentálta el a kerületnek 13 éven át volt esperesét, néhai *Dencs* Jánost, majd jegyzőkönyvileg üdvözölték *Fetser* Antal segédpüspököt. A folyó egyházi és iskolai ügyek megbeszélése után *Mellau* István főreáliskolai hittanár tartott érdekes előadást a modern apologetika köréből. Végül megújították tagságukat az Országos *Pázmány-egyesület* és a *Kath. Egyletek Országos Szövetsége* iránt.

* **A megye rendkívüli közgyűlése.** Biharvármegye tegnap rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlésen, melyen jobbadán a tisztviselők voltak jelen, *Glatz* Antal főispán elnökölt. A közgyűlésnek egyedüli tárgya volt a Szilágyi-Andaházy- és a Buttler-féle katonai alapítvány 2—2 üresedésben levő helyének betöltése. Az alapítványi helyekre három pályázat érkezett. Mindahárom pályázat a Buttler-féle alapítványra adatott be és így a Szilágyi-Andaházy-féle helyre nem pályáztak. A felvétel szavazat utján történt. Az egyik alapítványos helyre *Rigó* Balázs és a másikra *Király* Balázs lett telvéve. A harmadik pályázó *Kiss* Ernő, mivel a szabályszerű életét már betöltötte nem lett jelölve.

* **Wolafka püspök jobban van.** Mint örömmel értesülünk *Wolafka* Nándor cz. püspök, váradi kanonok, debreczeni prépost plebános állapota — hála Istennek! — napról-napra javul, még pedig oly meglepő módon, hogy most már kezelő orvosai biztosan reménylik, hogy nemsokára visszanyeri egészségét, sőt teljes munkaképességét. A tulfeszített munka megrongálta ugyan fizikai erejét s az bizony egyszerre nem áll helyre, de már a biztos gyógyulás útján van. Étvágya jó, kedélye visszatért, de pihenésre van szüksége, a látogatások kifárasztják. Operációra nincs semmi szükség.

nem is volt szó komolyan róla. Jónak láttuk biztos forrásból vett értesülés nyomán részletesen megírni a beteg főpap állapotát, mert úgy a fővárosi, mint a debreczeni lapok tulzolt és aggasztó híreket közöltek róla. Őszintén örvendünk rajta, hogy ezuttal jó hírrel szolgálhatunk.

* **Miskolczi Jenő pénzügyi főtanácsos.** A király a pénzügyminiszter előterjesztésére Miskolczi Jenő pénzügyi tanácsost és debreczeni kataszteri helyszínelési felügyelőt, jelen alkalmazásában való meghagyása mellett pénzügyi főtanácsossá nevezte ki.

* **Az ideai sorozás.** A honvédelmi miniszter tegnap rendeletet intézett a megyei törvényhatóságokhoz az ideai sorozásra vonatkozólag. A rendelet szerint, a politikai helyzetben beállott változás reményt nyújt arra, hogy az 1905. évben kiállítandó ujonczlétszámot az egybehívott országgyűlés meg fogja szavazni. Erre vonatkozólag elrendelte a miniszter, hogy az előmunkálatokat már most teljesítse a törvényhatóság, hogy az 1905. évre vonatkozó fősorozásnál, mely június 11-től június 14-ig lesz foganatosítandó, akadályok ne merüljenek fel. Mivel pedig a sorozási idő oly rövid, hogy az ujonczok vizsgálatát egy sorozó bizottság nem tudná foganatosítani, több sorozó bizottság működését határozta el a miniszter. A sorozó bizottságok naponként a legmagasabb létszámot fogják venni és 200 hadkötelest fognak megvizsgálni. A honvédelmi miniszter igen humánusan járt el az arató munkásokkal szemben. A rendelet szerint az oly járásokban, hol tulnyomó az arató munkás, a hadkötelesek megvizsgálása mindjárt a sorozási idő elejére lett elrendelve, nehogy ez aratás e miatt hátráltatva legyen. Ezenkívül tekintettel van a miniszter igen helyesen a vallásra is. Oly napokon, melyeken valamely elismert vallásfelekezetnek ünnepe van a sorozás nem lesz foganatosítható.

* **Nepomuki János.** A gyónás titkának megőrzéseért halált szenvedett Nepomuki szent János vértanu emlékét ünnepli ma a kath. egyház. A régebbi korban a legnagyobb tisztelettel voltak a hivek is szent János emléke iránt; ezt jelzik az utakon felállított fülkékben levő Nep. szobrok. A vizeken deszkákra erősített égő gyertyákat helyeztek el, jelezve, hogy a gyónás titok megőrzéseért elszentvedte, miszerint a Moldva folyóba dobják s ott lelje halálát, hol testét tüneményszerű tény kísérte. A templomokban tegnap kezdődött Nep. János oktavája. Nyolcz napon át minden nap litániákat tartanak tiszteletére a templomokban.

* **Kinaiak Budapesten.** Ma délben Tai-Hung-Chi, kínai alkirály és Tuan-Fang kínai kultuszminiszter vezetése alatt harminczkéttagú küldöttség érkezett Budapestre, hogy ipari berendezéseinket tanulmányozza. Két napot töltenek Budapesten. A vendégek Zolnán át Oroszországba mennek.

* **Zichy Aladár gróf és a bécsi magyarok.** Bécsből jelentik: Zichy Aladár gróf őfelsége személye körüli miniszter 200 korona adományával a Bécsi Magyar Egyesület kötelékébe mint alapító tag belépett.

* **A kamarai székház építése.** Emlegettük már, hogy a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara megvásárolta a Teleky-utcai Huzella-féle házat, hogy a hivatal részére felépítse. Az építés dolgában holnap, csütörtökön rendkívüli közgyűlés lesz a kamarában, amelyre a következő meghívót adták ki: A nagyvá-

radi kereskedelmi és iparkamara a f. évi május hó 17. napján, csütörtök délután 3 órakor a kamara helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, melyre a t. czímet van szerencsém tisztelettel meghívni. Nagyvárad, 1906. május hó 11. Huzella Gyula kir. keresk. tanácsos, elnök. Az ülés egyedüli tárgya a kamarai székház építésének ügye.

* **Automobil a fürdőke.** Tokay Elek nagyvárad lakos engedélyt nyert, hogy Nagyváradról a fürdőkebe automobillal személyforgalmat közvetítsen. Már meg is érkezett néhány darab elég csinos alkotmány, amely a gépészen és kezelőn kívül 8 személyre nyújt elég kényelmes helyet. A műtanrendőri bejárást tegnap tartották meg, amelyen Biharmegye részéről dr. Miskolczi Ferencz alispán, Keszthelyi Zoltán főjegyző, dr. Wallner Ödön főügyész, Nagy Márton központi főszolgabíró, Nagyvárad város részéről pedig Bordé Ferencz főjegyző, továbbá Tokay Elek vállalkozó voltak jelen. A társaság kivonult a meglehetősen zajos alkotmányon a fürdőkebe s a közlekedésre az engedélyt megadták. Nagyváradról Zöldfa-utca elejétől indul ki az automobil fél óránként a fürdőkebe.

* **100 napos ünnepély a hadapródiskolában.** Nagy és fényes ünnepségre készül a nagyvárad honvédhadapródiskola. Mivel ez évben záróünnepély nem lesz, a szokásos 100 napos házi ünnepélyt nagyobb keretben tartják meg, az intézet tornatermében május 19-én zenei és szavalati előadásokkal, torna és vivás mutatványokkal. Az ünnepély jelentősége tulajdonképen az, hogy a IV. éves növendékeknek még 100 napjuk van, amikor azután felöltik a tiszthelyettesi egyenruhát s bucsut mondanak az intézetnek, hol annyi becses, szép, szép tudásra, jóra tanították őket, hogy büszkeségei legyenek a magyar honvédségnek s lehet, hogy az önálló magyar hadseregnek. Az ünnepély este fél 8 órakor kezdődik, míg a táncz 10 órakor veszi kezdetét.

* **A Múzeum kerítése.** Már a nagyvárad Múzeum építésekor gondoskodni kellett volna, hogy a Múzeum körül levő park fő-utca felőli ronda kőfala helyett csinos kerítést építtessen a város, amely egy sem jártul semmivel a Múzeum építéséhez. A régészeti és történelmi egyesület már korábban azon kéréssel járult Nagyvárad városához, hogy a különben is elavult kőfal helyett díszes vaskerítést készíttessen a Múzeum-kert fő-utcai oldalán. A városi mérnöki hivatal elkészítette már a kerítés terveit, s azt tegnap nyújtotta be a tanácshoz. A csinos vaskerítés 3750 koronába kerülne. A sarokra egy csinos villamos transzformator-házikót tervezett a mérnöki hivatal, a Múzeum épületének megfelelő stílusban. Ennek 480 korona költségét természetesen a városi villamostelep viseli.

* **Szétszórják a szemetet.** A szemet elhordásának a kérdése most napirenden van a városnál. Gyökeres rendezésre azonban pár éven belül aligha kerül sor. A rendőrség azonban addig is sokat tehetne az utcák tisztasága és a közegészségügy tekintetében. Naponként látjuk, hogy a szemetet tetőnélküli rosz talyigákban hordják az utcákon végig s a talyigából hull ki a szemet az utca kövezetére. Épen így vagyunk a trágyahordó szekerekkel, amelyek nemcsak annyira tul vannak rakva, hogy két oldalon és hátul hull ki a büzös szállítmány, hanem még deszka oldalak nélküli kocsiiban is szállítják a trágyát, amelynek egyrésze az utcákon potyog el. A szemet kihordó vállalatoknak csak fedeles kordéval szabad hordani a szemetet, éppen így meg kell követelni a talyigásoktól is, hogy nyíltan ne hordják és

ne hullassák el a házaikból kikerülő hulladékokat. Ez a kötelesség a rendőrségre hárul.

* **Az idegesség áldozata.** Nagyrábéi tudósítónk jelenti, hogy ott egy szerencsétlen asszony áldozatává lett nagyfokú idegességének. Elek Imréné nagyrábéi lakosnő, már hazamosabb idő óta szenvedett idegességben. Betegségének gyógyítására tetemes összeget felhasznált, azonban gyógyulást nem tudott nyerni. Idegessége folyton növekedett. Tegnap erős idegroham jött az asszonyra s magánkülső állapotában az udvaron lévő kutba ugrott. Mikor tettét észrevették azonnal a mentéshez fogtak, azonban eredménytelenül, mert csak holttestét tudták a felszínre emelni. Elekné iránt nagy részvételt vannak Nagyrábén és vidékén.

* **Megégett kisgyermek.** Vaskóhn Mócz Niketorc belsőbajban szenvedett s betegségéből kifolyólag többször elájulva feküdt s hozzátartozói közbejöttével tudták eszméletre hozni. Tegnap délután Filemon nevű 2 éves kisgyermekével volt odahaza. Az asszony elájult. A kisgyermek ezt nem vette észre, gondtalanul játszadozott a tűzhely körül. Játékközben egy szikra pattant ruhájára, mely csakhamar lángra lobbant. A tüzet nem vették észre és az anya ki eszméletlen állapotban feküdt, nem hallotta kisgyermeké rémes sikoltozását. A tűz minden erejével hatalmaskodhatott és a kisgyermeket teljesen szénné égette. A borzalmas szerencsétlenséget csak akkor vették észre, mikor a gyermek ruhájától lángra lobbant az ágy, melyben az anya feküdt. Folytató tüst ömlött az ablakon ki az utcára s ez jelt adott az ott járóknak, kik csak nagy veszélyek közt tudták megmenteni a még mindig eszméletlenül fekvő asszony életét a tűzhaláltól. Gondatlanság nem terhel senkit, miért is az ügyészség a vizsgálat megindítását nem rendelte el.

* **Az életbiztosítási díjak emelése.** Azok a munkálatok, melyeket a magyar és osztrák életbiztosító társaságok Budapesten és Bécsben létesített halandósági statisztikát szerkesztő irodáiban néhány év óta végeztek, még nincsenek ugyan teljesen befejezve, de már az eddigi, a véglegesekhez közel álló eredmények is kétségtelenné teszik, hogy az új halandósági táblázatok alkalmazása az eddiginél nagyobb díjtartalék rezerválását fogják igényelni, minélfogva a költségpótlásra fennmaradó része a bruttó díjnak kissébedni fog, tehát annak kiegészítése fog szükségessé válni a mi a díjak felemelését vonja maga után. Ezt csak úgy lehetne elkerülni, hogy ha a társaságok az üzletszerzési költségeket redukálnák és jelesen a szerzési jutalék maximuma tekintetében közös megállapodásra jutnának, hogy ily módon a jelenlegi féktelen verseny által előidézett költségek korlátozhatók lennének. Sajnos, hogy ily megegyezésre, a verseny feltételekénél és kicsinyisége miatt alig lehet számítani és e miatt a biztosító intézetek a díjak felemelését fogják keresztül vinni, tehát a közönséggel fizettetik meg az indokolatlan versenyhajsza káros következményeit.

* **Öngyilkosság.** Furtai lakos Török Lajos gazdálkodó ember szerelmi csalódásában felakasztotta magát. Az esetről jelentést tettek a királyi ügyészségnek.

* **A szülői gondatlanság áldozata.** Komádiból jelenti tudósítónk, hogy ott egy 2 és fél éves gyermek borzalmas módon lelte halálát. Szabó Imréné tegnap délelőtt nagymosást tartott. A konyhában a mosóteknő közelében játszott a 2 és fél éves Gyula nevű fia. Szabóné egy veder vizet vitt ki az udvarra, mikor a kis gyermek valahogy hozzáfért az igen erős marólugoldathoz és azt megitta. Az anya a gyermek sikoltozására futott be a konyhába, hol felpuffadt arczzal, iszonyu kínok között vergődött a kis gyermek. Azonnal orvosért futott a szerencsétlen anya, azonban a kis gyermeket nem lehetett megmenteni. Az esetről jelentés tétetett a királyi ügyészségnek is, mely az anya ellen gondatlanság miatt a vizsgálat megindítását rendelte el.

* **Várad-velencei kávéház.** Varga András helybeli vállalkozó a napokban nyitotta meg új kávéházát Várad-Velenczén, (Erzsébet-utca 206. sz. a., Gyár-utca sarok) mely csinos és modern berendezésénél fogva a város ezen pontján csaknem látványosság számba menő ujtás. A tulajdonos saját termései, tisztán kezelt, kitűnő borait bocsátja vendégei rendelkezésére s tekintetbe véve borai - kitűnőségét és olcsó árát, valóban érdemes ezen újabb kávéház a t. közönség látogatottságára. Egyebekben pedig úgy az összes kávéházi italok elsőrendű minőségük dacára jóval olcsóbbak, mint bármely más kávéházban. Kitűnő tekeasztalok, a kertben jól gondozott tekepálya áll a közönség rendelkezésére, minélfogva részünkről melegen ajánljuk szórakozni vágyó olvasóink pártolására.

Specziális üzlet! Specziális üzlet!

Ptaff Kálmán
specziális
KALAP
üzlete

Nagyvárad, Fő-utca 3.
sz. alatt a közelgő napokban nyílik meg.

Specziális üzlet! Specziális üzlet!

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: János vitéz. Fedák Sári vendégjátéka.
Csütörtök: Aranyvirág.
Péntek: Gül Baba.
Szombat: X. asszony.

Fedák Sári — Bob herczeg.

Négy estére terjedő vendégszereplését tegnap kezdte meg Fedák Sári a Bob herczeg című szerepében. Lázás izgatottság előzte meg ideérkezését. A legtöbben azt hitték, hogy Zsasa a saját automobilján fog jönni, de bizony gyorsvonaton érkezett tegnap délután a Rimanóczyba szállott. Megérkezése után mindjárt próbát tartottak.

De mielőtt az előadásról írnék, egy pár szót Fedák Sárirol.

Három-négy évvel ezelőtt a színházi kritikusok és habituek nagygyá tették őt. A fővárosban ép úgy, mint a vidéken, egyaránt ünnepelték. És a Fedák-láz ma sem szűnt meg, amit bizonyít az a körülmény, hogy dacára a nagyon is felemelt helyáraknak, a nézőtérén egy talpalattnyi hely sem maradt üresen. Sőt a legutolsó előadásra is alig akad még egy-két hely.

Pár héttel ezelőtt egyik fővárosi kritikus azt a felfedezést tette, hogy Fedák Sári nem művész. Akadtak követői a fővárosban is, a vidéken is, akik Fedák Sárít kezdték ránczítani politikai vonatkozású cselekedeteivel kapcsolatosan. Így azután a mesés nimbuszt,

amelyet a színházi kritikusok szöttek feje felé, maguk kezdték elhomályosítani — eredménytelenül.

Ha Fedák Sári nem művész, mért fedez csak most föl, miért nem akkor, a kezdetén? Miért jőzanodnak csak akkor ki, a mikor Fedák nap-nap után erősödött és tökéletese dött? De hát úgy látszik a színházi kritikák az egyéni megfigyelések terén is csak szezonok vannak. Ma így beszélnek, holnap valamelyes dolog miatt, amelynek semmi köze a színpadhoz, meg amugy beszélnek. Ez nem következetesség, s csak azt bizonyítja, hogy akik a színházi ügyeknek a közönség előtt való publikálására vannak hivatva nagyon sok esetben fölületesen járnak el.

A művészről várad szereplését lázas izgatottság előzte meg. Kellemes forró levegő, izgalmas kíváncsiság, fokozott igények uralták a nézőteret. És a mikor a legelső utca királyfi megjelent, frenetikus taps fogadta, ami kétségtelen bizonyítéka annak, hogy Fedákot szeretik. Ez a taps nem az újság ingere nem első impresszió következménye, hiszen Zsaszát mi régen ismerjük, de bizonyosága annak, hogy a várad közönség várta s szeretettel fogadta.

Fedák játszott úgy, ahogy ő szokott. Pajzán temperamentuma, keves behizelgő beszéd modora, színes eleven játéka, tökéletes alakítása, bűvös tánca még azokat is igézve tartotta, akik róla nem a legkedvesebben nyilatkoznak. Többször nyílt színen tapsot kapott s a második felvonásbeli tánczát megújrázták. Az előadás egyike volt a legjobbakkal. Környezete mindent elkövetett, hogy méltó keretétül szolgáljon a művészről fölléptének.

Partnerét Révész Ilonkát illeti első sorban az elismerés, aki Anny szerepét kreálta sok melegséggel. Plumpudin szerepében Bérczi igyekezett hatást kelteni s őszintén megvalva ezt a szerepet szívesebben láttuk volna a Palásthy kezében, mert így a harmadik felvonásbeli énekrész, a holló legendája teljesen elveszett. A királynő szerepét Verő Janka játszotta, holló Pogány Janka jobban ellátta volna azt. Sok derűtséget keltettek Tihanyi és Hajnal a hoptester s illemtanár szerepében. Az est sikerében osztozkodnak Oláh, Ánday Terka és Palásthy a borbély szerepében.

Az zene és énekkar jó volt, csak néha esett meg, hogy hol az egyik volt elől, hol a másik.

A vendégszereplő művésznőt felvonásközökben sokszor hívták a lámpák elé. (Persze az ellenáramlat szitói és követői nem tapsoltak, hiszen az végre is guszpusz dolga).

Végül még pár szót Fedákról, akiről mostanában oly sok esett s aki tegnapelőtt este 308-szer játszotta a Király-színházban a János vitéz s abból a meleg ünnepeltetésből jött közénk, hogy minket is gyönyörködtessen.

Az ő művészete valami sajátos, specziális művészet, amelyet ő teremtett meg, amelynek ő a leghivatottabb képviselője, s amely az ő színpadi szerepléseinek megszűntével — eltűnik.

Emellett bizonyít a legfényesebb argumentum, hogy hely hiányában nagyon sokan künn maradtak, bár borsosak voltak a helyárak. Előadás után a színház előtt nagyszámú közönség várakozott a művészre, akit zajos óvációkban részesítettek.

—dy.

Uj naiva a Koldus grófban. Legközelebb új naiva fog bemutatkozni a nagyvárad közönségnek. A Koldus grófban az egyik koldusfiu szerepét, amelyet Barna Mariska játszott, Fleischer Lujza, Fleischer József színházi karmester leánya fogja játszani

Fedák Sári vendégjátéka. Az ünnepepelt primadonna még három estyn keresztül ragyogtatja a nagyvárad közönség előtt művészetét. Holnap János vitézben, csütörtökön Aranyvirágban, Pénteken Gül babában lép fel. Az előadások iránt óriási érdeklődés nyilvánul meg a közönség részéről. A jegyek legnagyobb része már elkelt. Az igazgatóság felszólítja a közönséget, hogy a három Fedák estére előre váltsák meg a jegyeket, mert előre láthafólag az utolsó napon már nem lehet jegyet kapni. A Gül Baba előadásához már minden páholy és földszinti jegy elkelt.

EGYESÜLETEK.

Az orvosegyesület közgyűlése.

(Május 15.)

A »biharmegyei orvos- gyógyszerész- és természettudományi egyesület« május 15-én tartotta 38-ik évi közgyűlését, dr. Konrád Márk kir. tan. elnöke alatt. Résztvettek: Edelman Menyhért titkár, Schiff Ernő, Fráter Imre, Bartha János, Fisch Aron, Konrád Béla, Erdős Adolf, Bodor Károly, Révész Vilmos, Nemes Aron, Meer Samu, Grósz Menyhért, Bartha Andor, Halász Andor, Nagy Ignác, Berkovits Miklós alelnök, Gergely Károly, Szőlőssy Ernő, Fenyő Armin, Weinstock Armin, Baróthy Akos, Kun N., Mayer László, Barna Armin, Weinstock Armin, Gerő Sándor, Waldmann Béla, Sámson Márton (Élesd), Bodó ezredorvos, Popovics Miklós, Ullmann Béla tudorok, továbbá: Alexander Lajos, Molnár Lajos, Winkler Lajos, Lessner Alfréd, egyesületi tagok.

A közgyűlést dr. Konrád Márk elnök nyitotta meg, tartalmas beszéddel, melyben a modern gyógyeljárás legújabb eszközeiről és szereiről; az orvosi tudomány minden ágazatában tapasztalható előhaladásáról; városunk közegészségügyi intézeteinek eredményes működéséről emlékezett meg. Buzdító szavakkal tejezte be beszédét.

Dr. Edelman Menyhért titkári beszámolója, — mint mindig — ezuttal is igen tanulságos, értékes volt. Az egyesület újabb működését ismertette, mely különösen a szakulésekben nyert termékenyítő haladást; érdekesen fejtegette az orvosegyesületek működésének szükségességét; s a külföldön szerzett tapasztalatokkal is bizonyította az orvosi kar folytonos tudományos eszmecseréjének, érintkezésének előnyeit. A nagyvárad orvos egyet a lefolyt évben számos ülésben felolvasással és kóresetek bemutatásával szolgálta ezeket a czélokot; 38 előadást tartottak.

Végül megköszönte a közgyűlés bizalmát, melynek alapján 12 éven át ernyedetlen ügybuzgalommal szolgálta a titkári hivatalt. A közgyűlés élénk elismeréssel fogadta a jelentést.

A pénztáros és könyvtáros jelentését egyhangulag tudomásul vette a közgyűlés.

Ezután az elnök a tisztikar nevében is lemondott. Dr. Berkovits Miklós alelnök indítványozta, hogy Edelman M. lemondott titkárnak a legteljesebb elismerés nyilvánítását s érdemei jegyzőkönyvben örökíttessenek meg s örökös tiszteletbeli főtitkáruvá választassák. Egyhangulag elfogadta a közgyűlés.

A tisztikart a következő tagokból alakították meg: elnökké egyhangulag dr. Konrád Márkot, alelnökké dr. Berkovits Miklóst, titkáru (titkos szavazással) dr. Fisch Aront választották meg szótöbbséggel, jegyzőül (szinte szótöbbséggel) Julier Vilmost, könyvtárosul Révész Vilmost, pénztárosul Lessner Alfrédet választották meg.

Választmányi tagok lettek a következők: Bartha János, Nemes Aron, Mayer László, Edel-

mann Menyhért, Fráter Imre, Bodor Károly, Baróthy Akos, Grosz Menyhért; póttagok: Fenyő Armin, Konrád Béla. Ezzel a közgyűlést véget ért. Este az egyesület tagjai özv. Karnerné éttermében voltak együtt barátságos lakomán, mely kedélyes hangulatban késő éjjelig tartott.

NYILTÉR.

Dr. Schwarz Illés

ORVOS

lakását Kossuth-u Mezey-házból Zöldfű-utca 9. szám alá a Zöldfa szálloda kapujával szembe

helyezte át.

Telefonszám 612. 1616.

Uj étterem és sör-csarnok.

Van szerencsém Nagyvárad város és környéke t. uriközönségének b. tudomására hozni, hogy a

Rimanóczy éttermet

teljesen újjáalakítva, kibővíve és külön

polgári sörcsarnok-

kal a legmodernebbül berendezve,

megnyitottam.

A mikor városunk e legujabb helyiségeit óriási áldozatokkal nem kímélve a t. közönség rendelkezésére bocsájtottam, bizalommal kérem szakértelmem és ismeretségem alapján a n. é. közönség szives támogatását.

Tisztelettel

Özv Karner Gyuláné.

Izletes zóna-villásreggeli.
Folyton frissen csapolt Dreher sör!

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA
középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kigazdák számára.

Irtá: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges baküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

TÁVIRATOK.

Zendülés a drágaság miatt.

Budapest, máj. 15. (Saját tud. táv.)

Rómából jelentik: Cagliári városban az élelmi cikkek megdrágulása miatt zavargás volt. A zendülők a pályaudvaron 2 lokomobílvot szétzedtek s mindent elpusztítottak. Csapatok léptek közbe, melyeket a zendülők közáporral fogadtak. A katonák sortűzet adtak, kettő megsebesült, egy meghalt. A katonák közül is többen megsérültek.

Az amnesztia.

Budapest, május 15. (Saját tud. táv.)

Moszkvából jelentik: Azt hiszik, hogy a csár nem fog amnesztiát adni; a forradalmárok szervezésére időt engednek a duma üléseinek elnapolásával, hogy így a kormányt konfliktusba keverjék.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irtá: Gorkij Maxim 71.

Az öreg ezután hátat fordított Fomának s tovább nyögött fekvőhelyén.

A fűtő után sorra eszébe jutottak neki azok a rongyos, szegény emberek, akik egész életüket nehéz, nagy munkában töltötték. Csodálatos — miért élnek ezek? Mi örömük van abban, hogy a világon vannak? Mindig piszkos, durva munkájukkal yannak elfoglalva, mindig rossz ételeket esznek, rossz ruhában járnak és egyre pálinkát isznak. Némelyik már hatvanéves s éppen úgy dolgozik, mint a fiatal ember. Foma úgy képzelte el őket, mint egy nagy féregbolyt, amely csak azért turkálja a földet, hogy enivalója legyen. Emlékekben fölmerültek ez emberekkel való találkozásai. Eszébe jutottak azok a szavak, melyeket az életről mondtak, ezek a félig gunyos, félig szomorú szavak, amelyekben gyakran reménytelenség és nagy lemondás volt. Aztán eszébe jutott az is, amit Jefim mondott egyszer annak a szolgának, aki a matrózokat fogadta föl:

— A lopusini parasztok szolgálni akarnak. Ne adj nekik többet tíz rubelnél egy hónapra. Leégtek az idén s nagy nyomorban vannak. Tíz rubellel is megelégednek.

Foma a gerendán ült, a testét himbálta s a víz sötétjéből hallgató, emberi alakok merültek föl. Matrózok, fűtők, pincérek, félig részeg, festett arcu nők, s a vendéglők törzs-vendégei. Mint az árnyak, úgy usztak a levegőben, valami sós nedvesség áradt szét a légtérben s sűrű, sötét tömegük olyan csöndesen, olyan halkán vonult át a levegőn, mint ahogy az őszi fellegek vonulnak át az égen. A hullámok lassu csobogása szomorú, sóhajtozó zene gyanánt ömlött lelkébe. Valahol a messzi partokon égett a tűz. Köröskörül sötétség volt, mely olykor elnyelte a tűz fényét is. A sötétben aztán nem látszott más, csak egy rezgő vörös folt... Hirtelen újra lángra lobbant a tűz, a sötétség menekült előle. Aztán újból el-sötétedett minden...

— Istenem! Istenem! gondolta Foma szomorúan s érezte, mint rágódik lelkén a fájdalom. Én is egyedül vagyok, mint az a tűz... De nem világítok... csak füstölök. Ha csak egy okos emberrel találkozhatnék! Csak egygyel tudnék beszélni! Lehetetlen, hogy így éljek, elhagyatva... Nem tudok...

A messzeségben most két, élénk vörös fény jelent még s messze fölöttük egy harmadik. Tompa zúgás hallatszott s valami fekete tárgy jött Foma felé.

— Hajó — gondolat Foma. Vagy száz ember lehet rajta s egyiknek sincs hozzám semmi köze... Mind tudja, hogy hova utazik... Mindenkinek van valami, ami az övé... mindegyik tudja, hogy mire van szükségem? Ki tudja megmondani? Hol van az ember?

A hajó lámpásai visszatükrözöttek a folyamban. Reszkettek. Megvilágították a folyam vizét, amely morogva hátrált. A hajó rémesen nagy tekéte halmak látszott, amelynek tüzes szeméi vannak.

E szomorú éjszaka után néhány nap múlva Foma újból folytatta régi életmódját. Elhatározta ugyan, hogy tartózkodni fog az ivástól, a legfinomabb vendéglőbe ment ebédelni, mert remélte, hogy régi barátai közül nem talál ott senkit. Tévedett. Véletlenül éppen avval a fiatal emberrel találkozott, akinek most Sasa volt a szeretője.

Foma felé sietett, megölelte s vidáman nevetett.

— Nagyszerül — mondta. — Micsoda találkozás.

Már három nap óta járok ide ebédelni s nincs egyetlen ismerősöm sem. Nagyon unatkozom,

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értesítést kér a tücskökről. A m. kir. állami rovarügyi állomás igazgatója a nagyvárad hegyen óriási mérvben elszaporodott tücskökre vonatkozólag átiratban megkereste Nagyvárad város polgármesterét. A lapokból értesült, hogy a nagyvárad hegyeken sok kárt okoz a fekete tücsök. A földművelési minisztériumba erről hivatalos értesítés nem érkezett, másrészt Fehérte. nplomban, ahol szintén sok a tücsök, a kárt a rossz fakadás okozta, mert sok szem kipállott, s most, hogy az alvó szemek kihajtottak, a kár (t. i. a fakadásban okozott kár) alig látható. Arra kéri a rovarügyi állomás igazgatója a polgármestert, hogy értesíteni sziveskedjék, miszerint a szőlőkben van-e kár s ez jelentékeny-e és most, mikor a szőlő teljesen kihajtott, látszik-e nagyobb kár.

Arra kér továbbfelvilágosítást, hogy a fekete tücsök csakugyan okozott-e kárt és hozzávetőleg mily nagy az a kár, melyet a termő szemek (a várt termés) elragadásával és milyen az a kár, melyet a tücsök általában a szőlő-lombozat elragadásával okozott? A polgármester a hegybíró jelentése alapján adja meg a választ.

Értéktőzse.

Budapest, május 15.

Oszrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamos vasut	— — —	327.50

A gabonatőzse határideje.

Budapest, május 15

Buza okt.	— — —	16.82
Rozs okt.-re	— — —	17.12
Tengeri április 1906	— — —	14.—
Zab ápr.-ra	— — —	13.64
Repcze aug.-ra	— — —	— —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 május 15-én.

Magyar aranyjáradék 4%	114.40
Magyar koronajáradék 4%	95.67
Magyar keleti vasúti államkötvény 4%	86.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar gyermekj. sorsjegy-kölesön	2.14
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	158.—
Osztrák járadék papírban	99.60
Osztrák járadék ezüstben	100.90
Osztrák korona járadék	117.75
Osztrák járadék aranyban	170.50
1860. oszt. államsorsjegyek	99.70
Osztrák-magyar bankrészvény	16.80
Magyar hitelbank részvény	788.75
Osztrák hitelbank intézeti részvény	690.—
Osztrák magyar államvasúti részvény	681.50
20 frankos frankos (Napoldor)	19.10
Német birodalmi márka	117.30
London vista	240.55
Páris vista	95.52
20 márkás arany	23.46

Nagyváradai hetivásái.

A nagyváradai piacon 1906. május 14. máj. 15. napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 15.40	15.20	15. Kétszeres buza 13. 12.80	12.60	Rozs 12.—	11.80.	11.60
Árpa 14.—	13.80	13.60	Zab 15.20	15.—	14.80	
Tengeri 14.—	13.80	13.60	Borsó 40.—	Lencse 46.—	Bab 40.—	Köleskása 44.—
Burgonya 6.—	100 kiló lángliszt 27.—	Zsemlyelisz 26.40	Fehérkenyérlisz 25.60	Barnakenyérlisz 21.60	Széna fuvarral 2.50	Szalma fuvarral 1.40.
Só zott szalonna 160.—	Zsup-szalma —	18. A'om-szalma —	12. 1 köbméter bükkfa 8.—	Tölgyfa 8.—	Cserfa 8.—	1 kiló marhahus I. o. 1.32,
1 kiló marhahus II. o. 1.28	1 kiló marhahus III. o. 1.20	1 liter ó-bor 1.—	1 liter új-bor 80.—	liter pálinka —	72. 1 liter szilvapálinka 1.60,	1 liter szesz 2.—
1 mm kőszó 21.80.	1 mm nyers faggyu 72.—	1 mmj olvaszt. fagyu 92 —	1 mm. szappau 50.—	1 mm. birka gyapju —	1 m m. magyar gyapjő 1 mm. —	1 htr. -bor 64 —
1 htr. ujbőr 38ó	1 m m. méz méz 2.60	1 m kemény faszén 320	1 mm. puha faszén 3. 1 —	htr. keupermag —	1 htr. köles —	1 htr. repese —
1 hektl. dió 40 —	1 htr mugyoró —	1 htr asztal szilva —	30 1 klg savkuyu káposzta 40.	1 klg szelonna uyers 150	4 klg sertáshus 144	1 klg vereshagyma —
20 7 klg foghagyma —	50 1 klg boré 220	1 Blg paprika 450	1 klg barna keuyér —	20 Egy liter kőolaj —	44.	

Forgalmi kimutatás 1906 máj. 14. máj. 15 Tiszta buza körülbelül 160 htl — Kétszeres buza 70 htr Rozs 80 htr Árpa 50 htr Zab 60 htr Tengeri 70 htr burgonya 80 htr.

Lábasjószágok Hizott sertés mintegy 80 zélhizott 95 drb 2 évesből feljebb 350 drb 1 éves 151 feljáb 290 Stülb 260 drb malacz 180 drb Vágó marha 88 brb Jármos ökör 435 prk Fejős tehén 370 drb Borju 200 drb bivaly 15 drb juh és kecske 150 drb Ló 657 darab.

Marha ártáblázat 1906. évi máj. 14 máj. 15. 1 pár I-ső rendű jármos ökör 840—940 korona. 1 pár II-od rendű jármos ökör 740—840 korona. 1 pár II-ad rendű jármos ökör 620—720 korona. 1 drb fejős tehén 180—400 kor., 1 drb vágó ökör 150—420 kor. 1 drb. vágó tehén 220—380 ökör 1 drb veres borju 40—60 kor. 1 drb. fél éves borju 63—93 kor., 1 drb egy éves borju 70—170 kor., 1 drb két éves borju 90—240 korona. 1 drb hizott sertés 116—120 kor., pár fél éves sertés 58—65 kor., 1 pár egy éves sertés 80—95 kor. 1 pár két éves sertés 145—210 korona. 1 drb. igás ló 170—390 korona. 1 pár ökörből 58—64 gor., 1 pár tehénből 40—52 kor. 1 pár borjuból 10—20 kor., 1 pár lóbból 18—26, korona.

A szerkesztésért felelős: **Dr. VUCSKIOS GYULA.**

Arverési hirdetmény.

Alulírott közhírré teszem, hogy a város tulajdonát képező Laporta malom bérletére 1906. június hó 7-ik napján d. e. 10 óraker a város-ház bizottsági termében nyilvános árverést tartok: kikiáltásiár 2840 korona évi bér és a feltételekbe körvonalazott mellék szolgáltatások, a bérleti idő nevezett vizimalomra 6 és fél év.

A bánatpénz 710 korona, Árverelni szóval vagy írásbeli zárt ajánlat utján lehet, árverelőkt tartoznak a meghatározott bánatpénzt az árverés alkalmával készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban az árverelő küldöttség elnökének kezéhez letenni, illetve zárt ajánlatot tevők azt 1 koronás bélyeggel ellátott zártajánlatukhoz csatolni.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig adhatók be alulírott kezéhez.

Árverelőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Árverelők annak elismeréséül, hogy az árverési feltételeket ösmerik s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják az árverés megkezdése előtt aláírni, illetve zárt-ajánlattevők ezen körülményt az ajánlatba világosan kitenni kötelesek. Az árverési feltételek alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekintethetők.

Nagyvárad, 1906. május hó 15-én.

Komlóssy József.

mint az árverési küldöttség elnöke.

Nyaraltatás csakis a szücs szakmához tartozik.

Nyaraltatás!

A nagyérdemű közönséget tisztelettel felkérem, hogy **szőrmeáru**, valamint **téli öltönyöket, szőnyeget**

nyaraltatás

végelt csak nálam elhelyezni kegyeskedjék, mert, mint szücsmester nyílt üzlettel Nagyváradon egyedül állok.

Amenyiben a n. é. közönség eddigi pártfogásából tapasztaltam, hogy **nyaraltatás** végelt engem továbbra is pártfogásban fognak tartani elhatároztam és sikerült egy a fővárosban levő és országhírű szőrme-üzletben évekig alkalmazott egyént megnyerni. Ki csupán a nyaraltatásra beadott és szánt tárgyakat fogja kezelni.

Kívánatra az elhelyezett árukat bármikor előmutatom.

Raktárom, valamint üzletem 20,000 korona erejéig van biztosítva.

A n. é. közönség tömeges pártfogását kérve vagyok

kiváló tisztelettel:

Zimányi András,

szakképzett szücsmester

Nagyvárad, Színház-utca 4. sz.

(Adorján-palota.)

Nyaraltatás csakis a szücs szakmához tartozik.

A 4° -os magyar koronajáradék 1906 június hó 1-én esedékes

szelvényeit

már május hó 20-ától

költségmentesen beváltjuk.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI-, IPAR-, ÉS TERMÉNYHITELBANK

NAGYVÁRAD, TELEKY-U. 3.

Telefonszám: 46.

Lakatos műhely

áthelyezés

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy **lakatos műhelyünket** Nagypiacz-téri Ováry-házból a

Szalárdi-u. 9. szám alá

helyeztük, hol minden e szakmába vágó munkát lehető legpontosabban és csinos kivitelben készítünk szolid árak mellett. Rácsokat, sirkerítéseket, vasablakokat, napellenzőket elsőrendű kivitelben. Kitűnő takaréktűzhelyeket szavatosság mellett és minden e szakmába tartozó legkisebb javításokat gyorsan és pontosan személyesen végzünk.

Szives pártfogásaikat kérve, maradtunk kiváló tisztelettel

Maár Lajos és Testvére.

HIRDE TÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Köszvény- és rheumabetegeknek,

kik ezen betegségtől alaposan szabadulni akarnak, nem ajánlható elége a valódi Vilmos-féle köszvény és rhema elleni vértisztító tea. Készítője Wilhelm Ferencz gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító. Neunkirchen, Alsó-Ausztria; a párisi és mellbournei kiállításokon a legmagasabb díjjal — arany éremmel — lett kitüntetve. Kapható Franz Wilhelm, gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria valamint a nevesebb gyógyszerárakban és drogueriákban.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész cs és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszerárakban és drogueriákban.

Felhívás!

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága közzéteszi, hogy részvényeseink t. évi május hó 9-én megtartott közgyűlésen hozott határozata értelmében a társaság részvénytőkéjét 400.000 koronával

1.000.000

koronára felemeli a következő módokat mellett:

1. Kibocsájtunk 2000 darab új részvényt 200 korona névértékkel.

2. Minden új részvényért a részvénytőkére 200 korona, s a tartaléktőke javára 70 korona összesen 270 korona fizetendő, azonfelül ez összegnek 1906. január 1-től, a befizetés napjáig járó 6 %-os kamata és a részvény kiállítására és bélyege fejében 2 korona 64 fillér.

3. A részvényesek az új részvényre elővételi-joggal bírnak és pedig aképen, hogy 3 darab régi részvény után 2 új részvény jellemezhető.

4. Az új részvények a régiekkel mindenben egyenlők, s már az 1906. év üzleti jóvelelmében részesednek.

5. A részvények elővételi jogukat részvényeik bemutatásával a társaság helyiségében a hivatalos órák alatt 1906. évi május 31-ig bezárólag gyakorolhatják, míg a részvényjegyzés zárhatóideje 1906. június 15. napja.

6. A részvényesek értékében a jegyzéskor 70 korona fizetendő, a hátralékos 200 korona és a járulékok legkésőbb 1906. július hó 31. Nagyváradon, 1906. május hó 9-én.

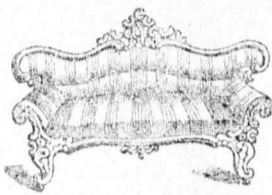
Az igazgatóság.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcso

bútor

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-, szalon- és nappali szoba berendezések, valamint az egyes bútordarabok a

Magyar Műbútorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezések műipari vállalata. — Kívánatra tervek és költségvetések.

Telefon 421 szám

Kiadó

2 szoba, konyha és mellékhelyiségből álló lakás Nogáll-utca 9 sz. házban.

Értekezhetni a

Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság irodájában.

HÁASZ MANÓ

kézmű-és divatráuháza
NAGYVÁRAD Zöldfa-utca elején.

A költözködéshez szükséges:

Szőnyegek, gyapju és csipke függönyök, madracok, paplanok, garnitúrák igen nagy választékban kaphatók.

Az árak pedig igazán meglepő olcsók.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyváradai czipó és csizmagyár”

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállító

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. Tanoncz internátus 24 belakó, 18 bejáró tanoncz

Készítünk kizárólag kézimunkával a legfinomabb s legtartósabb kivitelben

férfi, női,
és gyermek-

czipókat, csizmákat

francia angol és
amerikai szabás szerint s ezeket:

eredeti gyári szabott árakon

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házunkban (volt rendőrségi épület) kicsinybeni eladási üzletünkben árusítjuk.

Különleges lábbeliek. Katonatisztek. Gazdászok. Vasuti és postatisztek. Csendőrorok és pénzügyörök részére.

